

Üzleti jog XII.

Értékpapír- és tőzsdejog

Fizetése képtelenségi jog

Értékpapír- és tőzsdejog

I. Értékpapír

- Az értékpapír lényege
- Az értékpapírok osztályozása, típusai
- Váltó
- Csekk
- Kötvény
- Állampapírok
- Befektetési jegy

II. A pénzügyi felügyelet

III. A tőzsdejog alapjai

I. Értékpapír: Az értékpapír lényege 1.

az értékpapír

- írásban tett fizetési ígéret (kötelezettségvállalás), forgalomképes jogot keletkeztet
- a kibocsátó: feltétlen és egyoldalú kötelezettséget vállal arra, hogy
 - ő maga, vagy az értékpapírban megnevezett más személy
 - az értékpapír ellenében
 - meghatározott pénzösszeget szolgáltat
- a jogosultnak

okirat: megtestesíti a benne foglalt önálló és forgalomképes jogot

az értékpapír közhitelességgel felruházott okirat

- értékpapírban foglalt követelést érvényesíteni, azzal rendelkezni, a követelést átruházni és megterhelni - ha a törvény kifejezetten eltérően nem rendelkezik – hagyományosan csak az értékpapír által, annak birtokában lehet
- az okiratból származó jogra viszont az értékpapír minden jogosultja, illetve – bemutatóra szóló értékpapír esetében – minden jóhiszemű birtokosa igényt tarthat

I. Értékpapír: Az értékpapír lényege 2.

formája

- **papíralapú:** nyomdai úton előállított
 - **dematerializált:** névre szóló értékpapír, amelynek
 - nincs sorszáma,
 - a tulajdonos nevét, egyértelmű azonosítására szolgáló adatokat pedig az értékpapírszámla tartalmazza (lényegében számítástechnikai kód)
- a törvény a dematerializált értékpapírt kedvezményezi, amikor kimondja, hogy
- az állampapírok kivételével nyilvánosan forgalomba hozni csak dematerializált értékpapírt lehet, és
 - míg a nyomdai úton előállított értékpapírt át lehet alakítani dematerializált értékpapírrá, ez fordítva nem lehetséges

I. Értékpapír: Az értékpapír lényege 3.

Kibocsátó

- bárki
 - (magyar vagy külföldi) állam
 - **nyilvános** forgalomba hozatal esetén
 - tájékoztató és nyilvános ajánlattétel (országos napilapban, a tőzsde lapjában)
 - a forgalomba hozatallal: befektetési szolgáltató megbízása, kivéve:
 - hitelintézet/befektetési vállalkozó saját kibocsátású értékpapírja
 - külföldi hitelintézet fióktelepe útján hozza forgalomba
- a tájékoztató és nyilvános ajánlattétel közzétételéhez az MNB engedélyére van szükség, amelyeket a kibocsátónak és a fogalmazónak együttesen kell kérnie

I. Értékpapír: Az értékpapír lényege 4.

- **zártkörű** forgalomba hozatalnak minősül
 - az értékpapír egyedileg előre meghatározott befektetők részére való felajánlása
 - a befektetők előzetes szándéknyilatkozata alapján.
- e körbe tartozik az értékpapír személyre szóló elhelyezése
 - intézményi befektetőknek (intézményi befektető elsősorban a bank, a szakosított hitelintézet, a befektetési társaság, a biztosító és a befektetési alap), vagy
 - a kizárólag a kibocsátó tulajdonosai és alkalmazottai által történő jegyzés, avagy az értékpapírcsere meghatározott esetei
- zártkörű forgalomba hozatal esetén
 - egyszerűbb információs összeállításra van szükség
 - a forgalomba hozatal csak a vásárlás kezdő időpontját megelőzően legalább 15 nappal kell az MNB-nél bejelenteni
 - ha az MNB ez idő alatt nem nyilatkozik, úgy a bejelentést tudomásul vette > a forgalomba hozatalt azonban ez idő alatt az MNB megtilthatja, ha jogszabálysértést állapít meg

I. Értékpapír: Az értékpapír lényege 5.

jegyzés

- az értékpapírt megvásárolni szándékozó befektetőnek az értékpapír megvásárlására irányuló, a jegyzési ívben tett elfogadó nyilatkozata,
- amelyben kötelezettséget vállal a névérték (kibocsátási érték) megfizetésére, azaz az ellenszolgáltatásra
- vagy jogszabály írja elő (pl. részvény esetében), vagy a kibocsátó döntésétől függően van helye
- jegyzési íven történik
- a jegyzés legrövidebb időtartama 3 nap és nem haladhatja meg a 60 napot, kivételesen azonban ún. folyamatos kibocsátásra is sor kerülhet > ha a teljes mennyiséget már lejegyezték, a jegyzés a jegyzési időtartam letelte előtt is lezárható
- nem lehet visszavonni, és feltételhez kötni, a feltételhez kötött jegyzés semmis

I. Értékpapír: Az értékpapír lényege 6.

külön szabályok alá esik:

- **a bizományosi tevékenység**, amelynek során a befektetési szolgáltató saját nevében más személy javára köt értékpapírra vonatkozó adásvételi szerződést.
- **a tőzsdei ügylet** > szabványosított szerződések a tőzsdetagok között > ilyen ügylet pl. az azonnali, illetve a határidős adásvétel, az opciós ügylet (vételi vagy eladási opció – vételi jogot, illetve kötelezettséget előíró ügylet).
- a Tőzsdén kereskedésre
 - közvetlenül kizárólag azok jogosultak, akiknek a Tőzsde ilyen jogosítványt, kereskedési jogot ad
 - a befektetők ezen tőzsdei kereskedő cégeken keresztül tudják lebonyolítani a tőzsdei üzletkötéseiket

I. Értékpapír: Az értékpapírok osztályozása, típusai 1.

■ elméleti alapjait tekintve:

- hitelviszonyokat megtestesítő (pl.: KÖTVÉNY)
- a kibocsátó (adós) meghatározott pénzösszeg rendelkezésre bocsátását elismerve arra kötelezi magát, hogy
- a pénzkölcsön összegét, illetve kamatozó értékpapír esetében annak kamatát is az értékpapír birtokosának, azaz a hitelezőnek a megjelölt időben és módon kifizeti
- tagsági jogokat megtestesítő (pl.: RÉSZVÉNY)
- a kibocsátó meghatározott (pénzbeni és/vagy nem pénzbeni) vagyoni értéktulajdonba (használatba) adását elismerve
- arra kötelezi magát, hogy az értékpapír birtokosának meghatározott szavazati, vagyoni és egyéb (személyi) jogokat biztosít

■ jegyzés szerint:

- tőzsdén jegyezhető (kötvény, állampapír, befektetési jegy, kárpótlási jegy)
- tőzsdén nem jegyezhető

■ az átruházás módja szerint:

- bemutatóra szóló (átruházása: átadással)
- névre szóló, de nem forgatható (átruházása: cedálással, azaz külön nyilatkozattal történő átadással)
- névre szóló, forgatható (rendeletre szóló) (átruházása: forgatmánnyal)

I. Értékpapír: Az értékpapírok osztályozása, típusai 2.

■ eddig:

■ **részvény** (társasági jog: részvénytársaság)

■ most:

■ **váltó**

■ **csekk**

■ **kötvény**

I. Értékpapír: Váltó 1.

fogalma: a váltó olyan értékpapír, amely

- rövid lejáratú
- rendeletre szóló
- forgatható
- jogcímentes tartozást testesít meg

lényege

- a kibocsátó utasítja
- a címzettet (a váltóban fizetésre kötelezettet), hogy meghatározott pénzüsszeget
- a rendelvényesnek: a követelés kedvezményezettjének fizessen meg
 - meghatározott időpontban / időpontig
 - megnevezett helyen

tehát: meghatározott pénzüsszeg későbbi kifizetésére vonatkozó

- ígérvény (saját váltó)
- utasítás (idegen váltó)
- rendszerint hitelezési vagy kölcsönviszonyhoz kötődő értékpapír
- az alapjogviszonytól azonban a váltó, mint értékpapír, jogilag független
- alapvetően forgatható értékpapírként kerül kibocsátásra
 - de ez nem jelenti azt, hogy a forgatást ne lehessen záradékkal megtiltani
 - ilyen esetben egy egyszerű értékpapír keletkezik, amit "rekta-váltó"-nak is szoktak nevezni.

I. Értékpapír: Váltó 2.

- **a váltó érvényességének** elsődleges feltétele az ún. váltókellékek megfelelő szerepeltetése az okiratban
 - pl. a meghatározott pénzösszeg fizetésére szóló feltétel nélküli meghagyás, vagy
 - idegen váltónál a „címzett” azaz a fizetésre kötelezett neve és az esedékesség időpontja)
- a **saját váltó** esetében a kibocsátót, mivel a címzettel megegyezik, kiállítónak nevezik >a kiállító kötelező fizetési ígéretet tesz, hogy
 - a váltóban feltüntetett összeget
 - a megjelölt időpontban és helyen meg fogja fizetni.
- a váltó klasszikus formája azonban az **idegen váltó** > kibocsátója
 - egy másik személyt szólít fel arra, hogy
 - az okiratban foglalt összeget a feltüntetett kedvezményezett (rendelvényes) részére fizesse meg
 - kötelezettség így csak a címzett elfogadó nyilatkozatával keletkezik
- **fajtái** tehát:
 - **saját váltó**: kibocsátó = címzett = kiállító fizetési ígérete pénzösszeg későbbi megfizetésére
 - **idegen váltó**: kibocsátó másik személyt szólít föl, hogy a pénzösszeget a kedvezményezett = rendelvényes részére fizesse meg

I. Értékpapír: Váltó 3.

- **átruházása:** forgatással, a váltó hátoldalára vezetett nyilatkozattal
 - a váltóátruházás, azaz a forgatás a váltóforgalom alapvető cselekménye > a váltó forgatása
 - a váltóra, illetve a váltó hátoldalára vezetett nyilatkozattal történik
 - a váltóátruházás
 - csak teljes és feltétlen lehet, azaz
 - a váltóban foglalt követelés egy részének átruházása semmis,
 - hasonlóan a váltóátruházáshoz fűzött bármilyen feltételhez.
 - a váltó átruházható
 - a címzettre (akár elfogadta a váltót, akár nem)
 - a kibocsátóra vagy bármely más kötelezettre (kezesek, elfogadók), akik a megszerzett váltót tovább átruházhatják.
 - a váltójogi átruházás
 - átviszi a váltóból eredő valamennyi jogot.
 - a váltóátruházó felelős a váltó elfogadásáért és kifizetéséért
- a váltóátruházó nyilatkozatát magára a váltóra vagy toldatára kell az átruházónak rávezetnie.
- a nyilatkozat tartalmi szempontból nézve lehet
 - teljes átruházás (teljes forgatmány > a váltó átruházója megjelöli a kedvezményezett személyét), vagy
 - üres átruházás (üres forgatmány), > a kedvezményezett nem kerül megjelölésre az átruházó nyilatkozat megtételekor.
 - a váltó birtokosa akkor jogos váltóbirtokos, ha jogosultságát
 - a váltóátruházások megszakítatlan láncolatával tudja igazolni,
 - akkor is, ha az utolsó forgatmány üres

I. Értékpapír: Csekk 1.

- **fogalma:** a csekk olyan értékpapír, amely pénzkímélő fizetési eszköz (és nem hiteleszköz), és amelynek fedezete a kibocsátónak a címzett banknál elhelyezett követelése
- **lényege:**
 - a kibocsátó arra utasítja
 - saját bankját (ahogy korábban követelést helyezett letétbe vagy letétet helyettesítő hitele van), hogy
 - 3. személy javára fizessen ki meghatározott pénzösszeget
- **értékpapír, amelyben a kibocsátó**
 - egy **harmadik személy** javára
 - meghatározott pénzösszeg fizetésére utasít
 - egy olyan **bankot**, amelynél korábban
 - valamilyen követelést helyezett letétbe, vagy
 - a letétet helyettesítő hitele van
 - fedezetét tehát kibocsátójának a címzett banknál elhelyezett követelése képezi > a csekk fizetési meghagyás az utalványozottnak (banknak)
 - nem hiteleszköz, kiállítása és beváltása között általában csak annyi idő telik el, amennyit a kiállítás és a bemutatás közötti helykülönbség megtétele megkövetel.
- a csekken **szerepelnie kell:**
 - a "csekk" elnevezésnek (az okirat kiállításának nyelvén),
 - a határozott pénzösszeg fizetésére szóló feltétlen meghagyásnak (utasítás),
 - a kifizetésre kötelezett nevének,
 - a fizetés helyének, a kiállítás időpontja és helye megjelölésének,
 - továbbá a kibocsátó aláírásának

I. Értékpapír: Csekk 2.

- **fajtái:** vevőjére tekintettel megkülönböztethetünk
 - bemutatóra szóló
 - ha kifejezett bemutatási záradékot tartalmaz, vagy
 - a kedvezményezett nincs feltüntetve rajta.
 - névre szóló > ha kifejezetten negatív rendeleti záradékkal látták el.
 - forgatható > minden egyéb esetben forgatható értékpapír
- a csekk kellékeinek akár részbeni hiánya egy más típusú okiratot eredményez > általában **utalványt**
- a gyakorlatban a csekket a legtöbb esetben a bank
 - amelynél a kibocsátónak számlakövetelése van
 - erre rendszeresített formanyomtatványán állítják ki (csekkfüzet), ami biztosítja a csekk megfelelő
 - formában és
 - tartalommal történő kiállítását.
 - a csekk-okirat ma leginkább használatos alakja az ún. utalványcsekk, amelyet az 1931-es Genfben megkötött csekkjogi egyezmény állapított meg.
- a csekk forgatására ugyanazok a szabályok érvényesek, mint a váltó forgatására, beleértve a felelősségi szabályokat is.
- amennyiben a bemutatóra szóló csekk átruházását rávezetik a csekkre
 - az nem válik névre szóló csekké, de
 - megalapozza az átruházó mint forgató felelősségét
- a csekkben foglalt követelést az utalványozottnak bemutatáskor azonnal teljesíteni kell > csekket határidőre nem lehet kiállítani

I. Értékpapír: Kötvény 1.

- **fogalma:** a kötvény kötelmi jogi értékpapír: kölcsönügyletet megtestesítő okirat, a kibocsátó gazdálkodó szervezet hitelfelvételi eszköze
- a kötvény klasszikus **hitelfelvételi eszköz** a kibocsátó gazdálkodó szervezet számára
- a **kötvénykibocsátó**
 - hitelt vesz fel a **kötvény vásárlóitól**
 - a kötvényben kötelezi magát, hogy
 - egy meghatározott pénzösszeget és előre megállapított kamatát, illetve
 - az esetleg vállalt egyéb szolgáltatásokat
 - a **mindenkori kötvénnytulajdonosnak**
 - egy bizonyos időpontban megfizeti, illetve teljesíti
- a kötvény tipikus „kötelmi jogi értékpapír”, ahol is
 - az ügylet kötelezettje a kötvény kibocsátója (adós),
 - jogosultja pedig a kötvény mindenkori tulajdonosa (hitelező)
 - > a kötvény tehát **kölcsönügyletet** megtestesítő okirat

I. Értékpapír: Kötvény 2.

■ lényege

- **kötelezett:** adós/a kötvény **kibocsátója**

- **jogosult:** hitelező/kötvény tulajdonosa

■ gyakorlati működése

- kötvénykibocsátó/adós

- állam

- önkormányzatok

- hitelintézetek

- kötvénykibocsátás lebonyolítója

- befektetési vállalkozó

- hitelintézet

■ a gyakorlatban tehát elkülönül a kötvény kibocsátójának és a kibocsátás lebonyolítójának személye.

■ jogszabály szerint kötvény **kibocsátója** (adósa) lehet

- az állam,

- az önkormányzatok

- a hitelintézetek, valamint

- a különböző gazdálkodó szervezetek

I. Értékpapír: Kötvény 3.

- a gyakorlatban a kötvényeket kibocsátójuk szerint **két csoportra** szokás osztani
- **állampapírok**, amelyeket az állam bocsát ki és
- **egyéb kötvények**, amelyeket a gazdasági élet más szereplői, a vállalkozások bocsátanak ki

állampapír > az állam által kibocsátott hitelviszonyt megtestesítő értékpapír

- államkötvény
- kincstárjegy
- diszkont kincstárjegy
- kamatozó kincstárjegy
- kincstári takarékjegy

I. Értékpapír: Kötvény 4.

- a kibocsátás lebonyolítását **forgalmazók** (befektetési vállalkozók vagy hitelintézetek) végzik
 - a lebonyolítás lehet nyilvános kibocsátás megszervezése,
 - a kötvények befektetőknek történő elhelyezése zártkörű
- forgalmazó a lebonyolításon túlmenően
 - egyrészt vállalhat jegyzési garanciát a kibocsátásra kerülő kötvénymennyiség (hitelösszeg) egy részére vagy a teljes összegre > a forgalmazó
 - kötelezettséget vállal a kötvények megvásárlására (lejegyzésére),
 - amennyiben a kibocsátott kötvényeket, a jegyzés lebonyolítására
 - nyitva álló időben tudná értékesíteni a tőkepiacon
 - másrészt mint aláíró, vállalhat fizetési garanciát (kezeséget, bankgaranciát) is a kibocsátó teljesítéséért > a forgalmazó kezességvállalást tesz (bankgaranciát vállal) a kibocsátó kötelezettségeiért
- a kötvény kibocsátható
 - bemutatóra szóló és
 - névre szóló formában
- a kötvény átruházható
 - az átruházással a kötvényből eredő valamennyi jog átszáll az új kötvénytulajdonosra
 - a névre szóló kötvényt az okiratra, vagy a csatolt toldatra rávezetett tulajdonosi nyilatkozattal lehet átruházni
- a részleges vagy feltételhez kötött kötvényátruházás semmis > de a kibocsátó korlátozhatja a kötvény átruházását.
- mint minden kötelmi jogi értékpapír, a kötvény is szigorú alaki kellékekhez kötött okirat > a Tpt. taxatív felsorolást ad a kötvény kötelező tartalmáról

I. Értékpapír: Állampapírok 1.

- **lényege:** állampapír vásárlásával tulajdonképpen az államnak adunk kölcsönt
 - előre meghatározott kamatra
 - és előre meghatározott időre > futamidő
- az állampapír futamideje alapján megkülönböztetünk
 - kincstárjegyet (1 évnél rövidebb lejáratú) és
 - államkötvényt (1 évnél hosszabb lejáratú).
- előnye abban rejlik, hogy
 - egyrészt bármikor eladhatjuk (azaz likvid),
 - másrészt semmilyen kockázattal nem jár, hiszen az állam biztosan visszafizeti pénzünket
- mindennek fejében viszont az állampapírok kamata viszonylag alacsony.
- az állampapírokat a Magyar Állam nevében a pénzügyminiszter bocsátja ki, mely feladatot az Államadósság Kezelő Központ Részvénytársaság (ÁKK Rt.) útján látja el

I. Értékpapír: Állampapírok 2.

a Magyar Államkőtvény a kőtvényről szóló 285/2001. (XII.26.) Korm. Rendelet alapján

- egy évnél hosszabb futamidejű,
- kamatozó állampapír
- > jelenleg 3, 5, 10 és 15 éves futamidővel kerülnek értékesítésre
- a kamat-megállapítás szempontjából kétféle kőtvényről beszélhetünk
 - fix kamatozású > már a kibocsátáskor meghirdetett és rögzített az egyes kamatfizetési periódusokban kifizetendő kamat nagysága
 - változó kamatozású > csak a kamat-megállapítás módja és ideje rögzített, a kifizetendő kamat mértéke csak az adott kamatfizetési periódusra ismert.

a Magyar Államkőtvény

- alapcímlete 10 ezer forint
- új sorozatai csak dematerializált formában kerülnek kibocsátásra, tehát kinyomtatva nem léteznek ezek a papírok, csak értékpapírszámlán lehet őket nyilvántartani
- a kőtvény-sorozatok a kibocsátást követően bevezetésre kerülnek a Budapesti Értéktőzsdére belföldi magánszemélyek, gazdálkodó szervezetek és külföldi befektetők egyaránt megvásárolhatják, illetve értékesíthetik az értékpapírok teljes futamideje alatt

I. Értékpapír: Állampapírok 3.

- a **kincstárjegy** kibocsátására az állam jogosult > futamideje a kibocsátás időpontjától számított egy évig terjedhet.

a kincstárjegy a kötvényhez hasonlóan

- névre szóló,
- hitelviszonyt megtestesítő értékpapír.

a kincstárjegyben az állam (az adós) arra kötelezi magát, hogy

- **kamatozó kincstárjegy** esetén a megjelölt pénzösszeget és annak kamatát,
- **nem kamatozó kincstárjegy** esetén a megjelölt pénzösszeget
 - a kincstárjegy mindenkori tulajdonosának, illetve jogosultjának (a hitelezőnek)
 - a megjelölt időben és módon megfizeti

I. Értékpapír: Állampapírok 4.

- a **Diszkont Kincstárjegy** egy évnél rövidebb futamidejű állampapír, mely
 - kamatot nem fizet, hanem
 - a névértéknél alacsonyabb, diszkont áron kerül forgalomba, lejáratkor pedig a névértéket fizeti vissza
 - a diszkont összege a névérték és a vételár közötti különbség
 - alapcímlete 10 ezer forint > ezek az értékpapírok is csak dematerializált formában kerülnek forgalmazásra
 - az államkötvényekhez hasonlóan – a belföldi magánszemélyeken és gazdálkodó szervezeteken kívül a külföldi befektetők is megvásárolhatják, illetve értékesíthetik a papír teljes futamideje alatt.
- a **Kamatozó Kincstárjegy** egyéves futamidejű, fix kamatozású állampapír
- a futamidő végén, egy összegben fizet kamatot, amelyet a befektető a törlesztéssel együtt kap kézhez.
- értékesítése folyamatosan, kéthetes jegyzési időszak keretében történik
- elsődleges forgalomban
 - a lakossági állampapírok értékesítésére szerződést kötött elsődleges forgalmazóknál és
 - a Magyar Államkincstár fiókhálózatában vásárolhatók meg

I. Értékpapír: Állampapírok 5.

■ a **Kincstári Takarékjegy**

- a postai hálózatban értékesített, főként a lakosságot megcélzó értékpapír
- futamideje 1, illetve 2 év
- fix, lépcsős kamatozású értékpapír, amelynek birtokosát
- ~ visszaváltáskor a vásárlás napjától eltelt idő függvényében meghatározott mértékű kamat illeti meg
- ~ az összegű törlesztésen felül.

a Kincstári Takarékjegy névre szóló értékpapír,

- kizárólag devizabelföldi magánszemélyek vásárolhatják meg
- ebben a körben azonban engedményezés útján átruházhatók.

nyomdai úton előállított formában létezik, 10, 50, 100, 500 ezer és 1 millió forintos címletekben kaphatók

I. Értékpapír: Állampapírok 6.

■ a befektetési jegy

- a befektetési alapkezelő közreműködésével
- a befektetési alap által kibocsátott
- vagyoni jogot biztosító, átruházható értékpapír.

■ a befektetési alap

- egy jogi személyiséggel rendelkező vagyontömeg, amelyet
- a befektetési alapkezelő a befektetők érdekében
- a meghirdetett befektetési elveknek megfelelően kezel
 - egy előre meghirdetett célra (pl. különböző magyar részvények megvásárlására) összegyűjti a befektetők pénzét és
 - az így létrejövő vagyontömeget (befektetési alap) fektetik be az előre meghatározott elveknek megfelelően.

a befektető pénze a befektetési jegy megvásárlásával kerül az alapba

II. A pénzügyi felügyelet 1.

- a **Magyar Nemzeti Bank** (MNB) – a korábbi önálló kormányhivatal, a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete (PSzÁF) – jogutódként felügyeli
 - a bankokat
 - a biztosítókat
 - az értékpapírforgalmat
 - a tőzsdét
- a **felügyelet céljai**:
 - biztosítja a pénzügyi piacok megbízható, folyamatos és átlátható működését
 - erősíti a pénzügyi piacok iránti bizalmat
 - előmozdítja a pénzügyi piacok tisztességes versenyen alapuló fejlődését
 - védi a piaci szereplők jogos érdekeit
 - szolgálja a fogyasztói döntések kockázatának csökkentését a szükséges információk hozzáférhetőségének biztosításával
 - aktívan részt vesz a pénzügyi bűnözés visszaszorításában

II. A pénzügyi felügyelet 1.

- Engedélykérelmek és más beadványok elbírálása
- - A felügyelete alá tartozó
- szervezetek és személyek működésére, és tevékenységére vonatkozó, a feladatkörükbe tartozó jogszabályi rendelkezések betartásának, továbbá
- a felügyeleti határozatok végrehajtásának
- ellenőrzése, illetve folyamatos vizsgálata,
- mindezek megsértése esetén, és ennek során
- intézkedések alkalmazása,
- kivételes intézkedések alkalmazása,
- bírság kiszabása
- - Belföldi kereskedelem, piacbefolyásolás, engedély vagy bejelentés nélküli tevékenység végzésének gyanúja és a vállalatfelvásárlásra vonatkozó szabályok ellenőrzése esetén piacfelügyeleti eljárás indítása
- - A nyilvánosan működő részvénytársaságban történő befolyásszerzéssel kapcsolatos szabályok és elvek betartásának, érvényesülésének ellenőrzése, illetve vizsgálata

II. A pénzügyi felügyelet 2.

■ hatáskörök

- engedélykérelmek és más beadványok elbírálása
- a felügyelet alá tartozó
 - szervezetek és személyek működésére, és tevékenységére vonatkozó, a feladatkörükbe tartozó jogszabályi rendelkezések betartásának, továbbá
 - a felügyeleti határozatok végrehajtásának
 - ellenőrzése, illetve folyamatos vizsgálata,
 - mindezek megsértése esetén, és ennek során
 - intézkedések alkalmazása,
 - kivételes intézkedések alkalmazása,
 - bírság kiszabása
- bennfentes kereskedelem, piacbefolyásolás, engedély vagy bejelentés nélküli tevékenység végzésének gyanúja és a vállalatfelvásárlásra vonatkozó szabályok ellenőrzése esetén piacfelügyeleti eljárás indítása
- a nyilvánosan működő részvénytársaságban történő befolyásszerzéssel kapcsolatos szabályok és elvek betartásának, érvényesülésének ellenőrzése, illetve vizsgálata

III. A tőzsdejog alapjai 1.

- **tőzsde:** tőzsdei termékek szervezett és szabványosított kereskedelmének üzletszerű lebonyolítója, nálunk előbb sui generis jogi személy, majd (zártkörű) részvénytársaság
- tőzsdei termék
 - tőzsdén forgalmazott értékpapír
 - deviza
 - más befektetési eszköz
 - áru
- értéktőzsde
- árutőzsde

III. A tőzsdejog alapjai 2.

- Magyarországon az értéktőzsde és az árutőzsde önállóan fejlődött ki
 - 1864-ben először értékpapírtőzsdeként jött létre
 - négy évvel később magába olvasztotta a gabonakereskedelem központját és felvette a Budapesti Áru- és Értéktőzsde (BÁÉT) nevet
 - 1889-től a budapesti jegyzéseket Bécsben, Frankfurtban, Londonban és Párizsban is közzétették
 - 1948. május 25-én Budapesti Áru- és Értéktőzsdét feloszlatták, annak vagyonát pedig állami tulajdonba vették.
- a rendszerváltás után a vonatkozó törvények tőzsdét sui generis, tehát típusba nem tartozó önálló jogi személyként szabályozták
 - a Budapesti Értéktőzsdét az 1990. évi VI. törvény alapozta meg: 41 tag, 1 bevezetett részvény (IBUSZ)
 - az árutőzsdéről az 1994. évi XXXIX. törvény rendelkezett > 1995. végére a BÁT a világ legjelentősebb 35 tőzsdéje közé került
 - 2002 áprilisában az új tőzsdetanács a tizenkét évnyi önálló jogi személy lét után a gazdasági társasági forma mellett döntött
 - 2004: a tőzsde többségi részesedése osztrák kézbe kerül
 - 2015: a tőzsde többségi részesedése magyar kézbe kerül
- a magyar jog egységes szabályozást alakított ki az érték- és árutőzsdére, és a tőzsde jogi formáját is egységesen a részvénytársaságban határozta meg - a Budapesti Értéktőzsde és a Budapesti Árutőzsde tevékenységének integrációja révén, 2005. november 2-óta áruipari kereskedelem is folyik a BÉT-en

III. A tőzsdejog alapjai 3.

- tőzsdei tevékenység: tőzsdei termékek szervezett, szabványosított kereskedésének üzletszerű lebonyolítása
 - tőzsdei termék a tőzsdén forgalmazott
 - értékpapír
 - deviza
 - más befektetési eszköz,
 - valamint az áru
 - tőzsdei tevékenységet kizárólag tőzsde végezhet > tőzsde
 - csak dematerializált részvényű részvénytársasági, illetve
 - külföldi tőzsde fióktelepe formában alapítható illetve működtethető.
- a törvény lehetőség ad új tőzsde alapítására, a tőzsdék szétválhatnak, összeolvadhatnak és megszűnhetnek.
- tőzsde alapításához a Felügyelet engedélye szükséges
 - árualapú ügyletek, valamint devizakereskedés esetén legalább 150,
 - egyéb tőzsdei termékek kereskedése esetén legalább 500 millió Ft
 - befizetett jegyzett tőkével (Tpt. 299. §)
 - a tőzsde alapítóinak, illetve tulajdonosainak joga és egyben kötelezettsége, hogy eldöntsék, milyen típusú tőzsdét kívánnak működtetni
- > a Felügyelet engedélyét vagy tőzsdei termékenként külön, vagy együttesen adja meg
- engedélyt az kaphat, aki
 - rendelkezik a tőzsdei tevékenység folytatásához szükséges személyi, tárgyi és biztonsági feltételekkel
 - üzleti terve alapján megbízható működése vélelmezhető, és
 - legalább 15 szolgáltatóval előszerződést kötött, mint leendő tőzsdei kereskedővel (Tpt. 303. §)
- az engedélyt kapott tőzsdét a Felügyelet „elismert piacként” tartja nyilván

III. A tőzsdejog alapjai 4.

- a tőzsde, valamint a hitelintézetek és a befektetési vállalkozások szakmai érdekképviselői szervei az intézményesített tőkepiac megteremtésével egy időben létrehozták a két tőzsde mellett működő **Állandó Választottbírószágot**
 - egyfokú eljárás keretében hozta döntéseit
 - legfőbb előnye
 - az eljárási határidők rövide,se,
 - a határozatok azonnali végrehajthatósága > nemcsak a Magyarország határain belül, hanem a New York-i Egyezménynek köszönhetően az abban részes államok joghatósága alatt is
- a **Budapesti Értéktőzsde**
 - a tőzsdealapító közgyűlés által 1990-ben elfogadott alapszabállyal jött létre
 - az alapítás célja elsősorban a tőzsdén forgalmazott értékpapírok keresletének és kínálatának elősegítése valamint a nyilvános árfolyam alakulás biztosítása volt
 - a Tőzsde önálló jogi személy és tagsági alapon működik, vagyis az alapítók önkéntesen hozták létre.
 - függetlenségét, önállóságát kizárólag a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete korlátozhatja
- a Budapesti Értéktőzsde 2002. június vége óta részvénytársasági, 2006. május óta pedig zártkörű részvénytársasági formában működik.
- a tőzsde
 - egyrészt önkormányzó szervezet, azaz maga választja meg testületeit, bizottságait, tisztségviselőit
 - másrészt önszabályozó szervezet, azaz a törvény által meghatározott keretek között maga határozza meg a tevékenységére vonatkozó általános szabályokat

III. A tőzsdejog alapjai 5.

- a tőzsde **szervezete**:
 - az Igazgatóság > mint ügyvezető szerv funkcionál,
 - a Felügyelő Bizottság > az ügyvezetés ellenőrzését látja el,
 - a Menedzsment > képviselő szervként működik
- a tőzsdei **kereskedés** szekciókra tagolódva, jelenleg négy szekcióban folyik:
 - részvényszekció
 - részvények
 - befektetési jegyek
 - ETF – Exchange Traded Fund (indexkövető befektetési alap > a nyílt végű befektetési alapok speciális formája)
 - értékpapírosított származékos termékek, az ún. a certifikátok
 - hitelpapír-szekció
 - állampapírok
 - jelzáloglevelek (ingatlanra alapított jelzáloggal fedezett hitelpapírok)
 - vállalati kötvények
 - származékos szekció
 - határidős termékek
 - opciós termékek
 - áruszekció.
 - azonnali árupiac (gabonatermékek)
 - határidős gabonatermékek
 - opciós gabonatermékek

Fizetéseképtelenségi jog

I. Csőd – csődjog

II. Csődeljárás

III. Felszámolási eljárás

■ EMLÉKEZTETŐ:

jogutód nélküli megszűnés

négy esetkör

- A. határozott időre létrehozott gt: a megh. időtartam eltelt
- B. határozott feltétel bekövetkezéséhez rendelt megszűnésű gt: feltétel bekövetkezett
- C. tagok-alapítók kimondják a megszűnését
- D. arra jogosult szerv megszünteti
 - A-B-C: **végelszámolás**, a megszűnés alapja
 - A-B: társaság létesítő okirata
 - C: legfőbb szerv döntése
 - D: arra jogosult szerv megszünteti
 - **bíróság: felszámolás** (fizetéseképtelenség)
 - **cégbíróság**: felügyeleti eljárás nyomán:
 - » **feloszlatás**
 - » **hivatalbóli törlés** (megszűntnek nyilvánítás)
- + egyéb, sajátos megszüntetési ok:
- Pl: kkt. bt.: a tagok száma egy főre csökken, hat hónap alatt nem lép be új tag

I. Csőd – csődjog 1.

- **csőd:** közgazdasági fogalom
 - személy / szervezet adott pillanatban tartozásait nem képes kifizetni / fizetési kötelezettségének esedékességgkor nem tud eleget tenni
- **csődjog:** a személy / szervezet fizetéseképtelenségét az állam veszélyesnek ítéli: elrendeli jogi útra terelését: a hitelezők követeléseinek megh. rendben való kielégítését
 - anyagi csődjog: jogi meghatározások, amelyek körülírják a nemfizetés jogi következményeit
 - alaki csődjog: bíróság előtt folyó eljárás: ennek során a hitelezői követelések részben / egészben kielégítést nyernek
- csőd – csődjog: **közgazdasági fogalom és jogi értékelése** (pillanatnyi likviditási zavar ↔ csődeljárás: ennek komoly negatív gazdasági hatásai lennének)
- kiindulópont: az eljárás-indítás kritériumainak meghatározása, két kritérium
 - fizetéseképtelenség: az adós nem tett eleget esedékes fizetési kötelezettségének, és ehhez a törvényben megkívánt időtartam eltelt
 - túladósodás: az adós tartozásai meghaladják a vagyonát

I. Csőd – csődjog 2.

- 1991: IL. **csődtörvény**: hatálya a gazdálkodó szervezetekre és hitelezőikre terjed ki
 - **adós**
 - tartozásait esedékességkor nem tudta/tudja kiegyenlíteni
 - fizetéseképtelenségét a bíróság megállapította
 - **hitelező**
 - az adóssal szemben lejárt pénzben kifejezett vagyoni követelése van
 - jogerős-végrehajtható bírósági/hatósági határozaton alapuló
 - az adós által nem vitatott
 - csődeljárásban
 - még le nem járt
 - de az adós által elismert
 - **csődvagyron**: az adós vagyona (befektetett eszköz, fogóeszköz)
 - **eljárás**:
 - az adós székhelye szerint illetékes
 - megyei/fővárosi bíróság
 - nemperes eljárása
 - ellentétes **érdekek**:
 - hitelezők kielégítése: **FELSZÁMOLÁSI ELJÁRÁS**
 - a válságba került adós gazdálkodó reorganizációja: **CSŐDELJÁRÁS**

II. Csődeljárás 1.

- **eljárás: az adós**
 - fizetési haladékokat kezdeményez a csődegyezség érdekében
 - csődegyezség megkötésére tesz kísérletet
- **kérelem:** a gazdálkodó szervezet vezetője nyújtja be a bírósághoz (2 éven belül nem nyújthat be újabbat, ha korábban fizetési haladékokban részesült)
- **tárgyalás:**
 - az eljárás kezdetétől 30 napon belül, a fizetési haladékok szükséges hitelezői egyetértés érdekében, meg kell hívni rá:
 - ismert hitelezőket: közvetlenül
 - ismeretlen hitelezőket: hirdetmény útján (2 napilap)
 - hitelező egyetértés kérése, megadottnak kell tekinteni, ha megadott
 - a lejárt követelések $\frac{1}{2}$ -e
 - a le nem járt követelések $\frac{1}{4}$ -e
 - ha összesen kiteszik a követelések $\frac{2}{3}$ -át
 - a tárgyalás eredményéről az adós értesíti a bíróságot
 - a bíróság
 - meghozza a fizetési haladéki végzést
 - vagy megszünteti az eljárást

II. Csődeljárás 2.

- **csőd:** fizetési haladék, a kifizetések nem teljesítése
 - a nem-teljesítéshez, késedelmes teljesítéshez fűződő jogkövetkezmények nem állnak be (kiv.: a hitelezői követelések kamatai)
 - a pénzkövetelések végrehajtása szünetel
 - legfeljebb 60 nappal meghosszabbítható, az adós vagy a hitelezők többségének kérelmére
- **vagyonfelügyelő**
 - a bíróság rendeli ki a felszámoló névjegyzékéből
 - figyeli az adós gazdasági tevékenységét, vagyoni helyzetét
 - jóváhagyja az egyezséget
- **adós:** a fizetőképesség helyreállítása/megtartása érdekében
 - programot készít
 - egyezségi javaslatot készít
 - egyezségi tárgyalást tart
- **csődegyezés**
 - hitelezők és harmadik személyek
 - átvállalhatják az adós tartozását
 - tulajdont szerezhetnek az adós vagyonában
 - ha egyezés nem jön létre, nem hagyják jóvá, nem felel meg a tv-ben foglaltaknak: a csődeljárás nem jön létre, ill. átváltozik felszámolási eljárássá
 - ha az egyezés létrejön, jóváhagyják, megfelel a tv-ben foglaltaknak: a bíróság befejezettnek nyilvánítja

III. Felszámolási eljárás 1.

- **lényege:**
 - fizetéseképtelen adós jogutód nélkül megszűnik
 - a hitelezők kielégítést nyernek
- **eljárás:**
 - adós kérelmére
 - hitelező kérelmére
 - végelszámolás
 - a cégbíróság értesítése
- **bíróság:** megállapítja az adós fizetéseképtelenségét
 - vizsgálat
 - 30 napos határidő a tarozások kiegyenlítésére
 - döntés 60 napon belül
- fizetéseképtelenség **megállapítható**, ha
 - korábban nem vitatott/elismert tartozását nem vitatta/nem egyenlítette ki
 - jogerős bírósági határozatban megállapított teljesítési határidőn belül tartozást nem egyenlítette ki
 - a vele szemben lefolytatott végrehajtás eredménytelen volt
 - csődegyezség ellenére fizetési kötelezettségét nem teljesítette
- **fizetéseképtelenség** megállapítása:
 - felszámoló kijelölése a felszámolói névjegyzékből
 - a felszámolói végzés közzététele a Céglközönlönyben

III. Felszámolási eljárás 2.

a felszámoló

- a vagyonnal kapcsolatos jognyilatkozatot megtétele
- a munkáltató jogok gyakorlása és kötelezettségek ellátása
- **vagyongazdálkodás**
 - követelések behajtása
 - a vagyon értékesítése, a lehető legmagasabb áron, pályázat vagy árverés keretében
 - a tartozások kiegyenlítése, szigorú sorrendben: hitelezői rangsor
 - felszámoló költségei
 - zálogjoggal biztosított követelések
 - tartásdíjak, járadékok
 - egyéb követelések: a gt. tagjának, vezető tisztviselőjének követelése
 - „parentális leosztás”
 - 1. helyen: első hitelezői osztály
 - 2. helyen: második hitelezői osztály, stb.

egyszerűsített felszámolás, ha

- a vagyon a várható felszámolási költségekre sem elég, vagy
- az eljárás technikailag lebonyolíthatatlan
- a felszámoló kérésére a bíróság végzésben
 - a vagyon felosztása a hitelezők között
 - az adós megszüntetése